

Пахальчук Н.О. Підготовка майбутніх вихователів та учителів початкових класів до організації фізичного виховання в закладах освіти / Н.О. Пахальчук // Вісник Прикарпатського університету. Серія «Педагогіка»: зб. наук. пр. – Івано-Франківськ, 2012. – Вип. 43-44. – С. 99-103.

Н.О. Пахальчук, канд. пед. наук
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
orcid.org/0000-0001-7098-3821

Підготовка майбутніх вихователів та учителів початкових класів до організації фізичного виховання в закладах освіти

Модернізація вищої освіти в контексті Болонського процесу націлює систему освіти на формування здорової, усебічно розвиненої особистості. В умовах модернізації національної системи освіти постала необхідність переосмислити нагромаджену практику підготовки майбутніх педагогів. Сучасні освітні навчальні заклади характеризуються системними змінами в структурі та змісті освітньо-виховного процесу, що зумовлює необхідність підготовки педагога нової формації як професіонала й людини культури, здатного до розширення рухового досвід дітей, формування життєво важливих рухових навичок та вмінь, виховання бережливого ставлення дитини до свого здоров'я.

У психолого-педагогічній літературі проблема професійної підготовки майбутніх педагогів до фізичного виховання дітей має багатоаспектне теоретичне висвітлення. У контексті нашого дослідження особливого значення набувають філософсько-методологічні засади підготовки майбутніх фахівців до освітньо-виховної діяльності (В.Андрущенко, С.Гончаренко, О.Гукаленко, І.Зязюн, В.Краєвський, В.Лутай, Н.Ничкало, І.Підласий, С.Сисоєва, О.Сухомлинська, Г.Тарасенко та ін.); вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (В.Ареф'єв, С.Балбенко, Л.Волков, М.Данилко, М.Зубалій, К.Козлова, О.Кругляк, Н.Мацкевич, Т.Овчаренко, О.Петунін, М.Садиков, Б.Шиян та ін.); підготовка студентів до фізичного виховання дошкільників (О.Богініч, Е.Вільчковський, Л.Волков, Н.Денисенко, О.Курок, Н.Левінець, З.Нестерова та ін.). Концептуальні засади підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту висвітлено в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників (В.Байдак, О.Демінський, В.Завацький, Т.Колгуріна, Л.Сущенко, А.Цьось, Г.Шашкін, Б.Шиян та ін.)

Зокрема, вчені слушно наголошують, що у педагогічній роботі вчителя початкової школи необхідною умовою реалізації оздоровчих завдань є усвідомлення

великої відповідальності за здоров'я і фізичний розвиток дітей, розуміння потреби здорового способу життя, значущості активної рухової діяльності учнів. Професійно-педагогічну спрямованість потрібно розглядати як особистісне утворення, що інтегрує в собі всю систему мотивів, переконань особистості педагога, які актуалізуються у педагогічній діяльності і зумовлюють цілеспрямованість, наполегливість при вирішенні проблеми, готовність до прийняття відповідальності за кінцевий результат¹.

На слушну думку науковців, сучасна технологія навчання є поєднанням основних складових педагогічного процесу, які забезпечують на ефективному рівні активне засвоєння знань. В основі конструювання такого типу технологій повинні лежати такі положення:

- застосування системно-діяльнісного підходу в навчанні, який сприяє переходу від пасивних методів навчання до творчих, активних;
- розробка програм діяльності у відповідності з кваліфікаційною характеристикою, яка відображає особистісні, спеціальні та професійні вимоги до підготовки спеціалістів нового покоління;
- врахування психолого-педагогічних основ навчання як відображення принципу гуманізації при підготовці фахівців дошкільного профілю².

У підготовці майбутніх педагогів до фізкультурно-оздоровчої роботи існує низка суперечностей: між вимогами суспільства й недостатнім осмисленням і узагальненням цього процесу в педагогічній науці; між масовістю підготовки майбутніх учителів фізичної культури та індивідуально-творчим характером їх

¹ Мацкевич Н.М. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до роботи з фізичного виховання : автореф. дис. ... канд. наук з фізичного виховання та спорту : 24.00.02 / Мацкевич Нінель Матвіївна ; Волинський державний ун-т ім. Лесі Українки. – Рівне, 2001. – С. 27.

² Петренко С.А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / С.А. Петренко ; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2007. – С. 51-52.

професійної діяльності; між орієнтацією на нові моделі навчально-виховного процесу у вищій школі та традиційним змістом, формами і методами підготовки майбутніх учителів. Таким чином, існує об'єктивна необхідність переосмислення та удосконалення системи підготовки студентів до фізичного виховання особистості.

Чільне місце у цьому процесі належить курсу «Фізична культура з методикою викладання», спрямованого на формування в студентів уміння бачити мету фізичного виховання, визначати завдання, правильно добирати засоби, методи і форми їх реалізації з урахуванням вікових, фізіологічних і психологічних особливостей дітей. Мета курсу – підготовка висококваліфікованого фахівця, здатного конструювати цілісний процес фізичного виховання в різноманітних формах і методах організації, прогнозувати його та здійснювати педагогічне управління відповідно до специфіки змісту навчального предмета й психологічних можливостей особистості, сприяти розвитку творчого педагогічного мислення, розширення і поглиблення рухових умінь і навичок майбутніх педагогів.

Вивчення курсу для майбутніх учителів початкових класів у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського здійснюється в III та IV навчальних семестрах. Орієнтовна структура залікового кредиту курсу включає два модулі (теоретико-методичні основи фізичного виховання молодших школярів; методика фізичного виховання молодших школярів) та чотири змістових модулі.

Так, перший змістовий модуль «Теоретичні засади курсу» включає такі теми: «Предмет і завдання теорії та методики фізичного виховання. Фізичне виховання в системі освіти»; «Засоби фізичного виховання»; «Принципи побудови процесу фізичного виховання»; «Методи навчання у фізичному вихованні»; «Загальні основи навчання рухових дій». Другий змістовий модуль «Основи методики вдосконалення фізичних якостей учнів початкових класів» включає такі теми: «Загальна характеристика фізичних якостей та методика їх удосконалення. Методика вдосконалення сили»; «Методика вдосконалення швидкості»; «Методика вдосконалення витривалості та гнучкості»; «Методика вдосконалення спритності».

Третій змістовий модуль включає такі теми: «Форми занять із фізичного виховання учнів початкових класів»: «Урок як основна форма організації фізичного виховання молодших школярів»; «Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня учнів початкових класів»; «Організація позаурочної та позакласної фізкультурно-оздоровчої діяльності з молодшими школярами». Четвертий змістовий модуль включає такі теми: «Організація фізичного виховання молодших школярів на уроках фізичної культури»: «Планування та облік роботи з фізичного виховання в початковій школі»; «Організація та методика проведення уроків фізичної культури з переважним використанням розділу «Гімнастика»; «Організація та методика проведення уроків фізичної культури з переважним використанням розділу «Рухливі і народні ігри, забави, естафети»; «Організація та методика проведення уроків фізичної культури з переважним використанням розділу «Легка атлетика»; «Організація та методика проведення уроків фізичної культури з переважним використанням розділу «Спортивні ігри»; «Методика навчання учнів з розділів «Плавання», «Кросова та лижна (ковзанярська) підготовка», «Туризм»; «Здійснення виховної роботи в процесі організації фізкультурно-оздоровчої діяльності учнів початкової школи»; «Лікарсько-педагогічний контроль у фізичному вихованні молодших школярів».

Наведемо методичні прийоми, які використовуються в процесі підготовки студентів до фізичного виховання молодших школярів:

– «милування красою олімпійського (національного, народного) виду спорту» (авторський естетико-виховний прийом). Кроки організації навчально-виховної взаємодії зі студентами (на прикладі гімнастики):

Перший крок: непряме представлення виду спорту (загадка, вірш із пропущеним словом та ін.), введення у казкову ситуацію; представлення історії виникнення гімнастики та цікавої інформації про відомих гімнастів. Другий крок: технічна підготовка з гімнастики у світлі принципів довершеності, доцільності, краси та гармонії; осмислення естетичної своєрідності гімнастики (акробатичних вправ, вправ з рівноваги, лазіння та перелазіння тощо).

Третій крок: вправа «Промінчики сонечка»: підбір метафор, порівнянь, позитивне асоціювання обраного виду спорту; презентація художнього матеріалу для активізації спостережливості та уваги (вірші, загадки, пісні, музичні твори тощо). Четвертий крок: роздуми на тему: «Що було б , якби не було гімнастики»; вирішення педагогічних ситуацій (викладач пропонує розв'язати казкові ситуації та ситуації з життя, що пов'язані з представленим видом спорту). П'ятий крок: складання катренів (чотирирядковий вірш) про обраний вид спорту. Шостий крок: добір художньо-творчих завдань для закріплення отриманих вражень (наприклад, виконання пластичного етюду під музику).

– написання розповіді, казок, підбір завдань з метою опрацювання молодшими школярами на уроці фізичної культури певних розділів програми, як-от: казки «Як зайчик спробував чи насправді легка атлетика є легкою»; «Зима прийшла із лижами» та ін. на знання правил безпеки під час занять спортивними іграми, гімнастикою, легкою атлетикою, плаванням, рухливими іграми. До практичних занять із другого змістового модуля студенти створюють казки або вірші, де відображені методичні особливості формування фізичних якостей молодших школярів.

Наведемо фрагмент казки «Найспритніший лісовий мешканець» Марини О. (практичне заняття «Методика вдосконалення витривалості»): «Нещодавно в казковому лісовому містечку цар звірів Лев вирішив провести змагання серед найпідготовленіших звірят на звання «Найспритнішого мешканця». Учасник, який пройде всі етапи змагання та покаже найкращі результати, виграє чарівний будинок у лісовому містечку. Та завдання, які запропонував Лев, виявились нелегкими. Цар звірів зачитав правила, які потрібно дотримуватись під час змагань: при виконанні вправи не потрібно заважати один одному; не хитрувати, адже в змаганнях визначається найспритніший, а не найхитріший тощо». Після представлення студентами казок відбувається аналіз видів спритності, правил техніки безпеки, види фізичних вправ, характеру навантаження та відпочинку тощо.

– створення опорних конспектів до тем полягає в представленні викладачем та студентами навчальної інформації в певній графічній формі, яка відповідає принципам науковості, краси та доцільності (рис. 1-2).

Рис 1. Опорний конспект №1 до теми «Засоби фізичного виховання дітей

дошкільного віку».

– Використання завдань по доопрацюванню конспектів лекційного матеріалу (у процесі лекції студенти підкреслюють запропоновані викладачем слова й потім дають визначення на полях (ВнП)).

– Написання рефератів із подальшим його захистом, як-от: «Аксіологічні вимоги до особистості вихователя (вчителя)»; «Цінність краси занять фізичною культурою»; «Мистецтво і виховання фізичних якостей дошкільнят (молодших школярів)»; «Чи здатні діти відчувати красу (на прикладі занять фізичною культурою)»; «Взаємозв'язок естетичного та фізичного виховання особистості»; «Активізація оцінної діяльності дітей засобами фізичної культури»; «Аксіологічні

вимоги до проектування та проведення занять фізичною культурою»; «Взаємозв'язок естетичного та фізичного виховання в педагогічній спадщині В.Сухомлинського»; «Мистецтво техніки фізичних вправ»; «Краса фізичної зовнішності людини»; «Естетизація освітнього середовища у процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку (молодших школярів)»; «Використання педагогами нетрадиційних сюжетно-рольових занять фізичною культурою»; «Фізкультура, казка, гра» (з досвіду викладання фізичної культури в ДНЗ, у початковій школі); «Використання естетико-виховних методів, прийомів та форм роботи у процесі фізичного виховання дітей»; «Організація та методика проведення рухливих ігор на мистецькому матеріалі»; «Естетичний розвиток особистості дитини в процесі фізичного виховання», «Роль та значення естетики поведінки у фізкультурній діяльності» тощо.

Рис 2. Опорний конспект №2 до теми «Засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку».

– Проведення диспутів. Можлива тематика диспутів: «Проблема наступності у фізичному вихованні дітей дошкільного віку та молодших школярів: реалії та перспективи розвитку»; «Індивідуалізація та фронтальна організація діяльності дитини»; «Традиції та інновації у фізичному вихованні дошкільнят»; «Повзання – основний спосіб пересування дітей першого року життя»; «Вплив виконання метання різними способами на зміцнення м'язів плечового поясу» та ін.

Важливо ознайомити студентів із правилами ведення диспуту:

- перед тим, як сперечатися, поміркуй, що ти хочеш довести;
- на диспуті аргументуй свою точку зору;
- висловлюй свою думку просто, зрозуміло, логічно та послідовно;
- не намагайся переконати в тому, в чому не розібрався сам;
- дискутуй чесно – не спотворюй думку людини, з якою ти не згоден;
- не повторюй чужі думки;
- дотримуйся такту, не підвищуй голосу, не ображай опонента, не принижуй того, хто відстоює іншу точку зору;
- найкращий спосіб відстоювання своєї думки – факти і логіка ведення³.

З метою формування в студентів комплексних інтегративних знань доцільно їх спонукати до проведення «мистецьких розвідок», які передбачають дослідження естетичних уподобань відомих українських спортсменів (гімнастів, футболістів, легкоатлетів, баскетболістів тощо) та «розв'язання вузликів» (рис. 3-4) за опорним словом, як-от:

1. Опорне слово: рух, вода, гра, біг тощо.

2. Вузлик-запитання: «Що в природі рухається?» (простий варіант); «Чи є такий об'єкт або явище навколишнього, що не рухається?» (ускладнений варіант); «Хто з літературних героїв (казки, оповідання, вірші тощо) уміє плавати та дотримується правил на воді, а хто – ні? « тощо.

³ Балашова С. Навчально-рольова гра у формуванні дослідницьких умінь студентів / С.Балашова // Почат. шк. – 2005. – № 6. – С. 52–53.

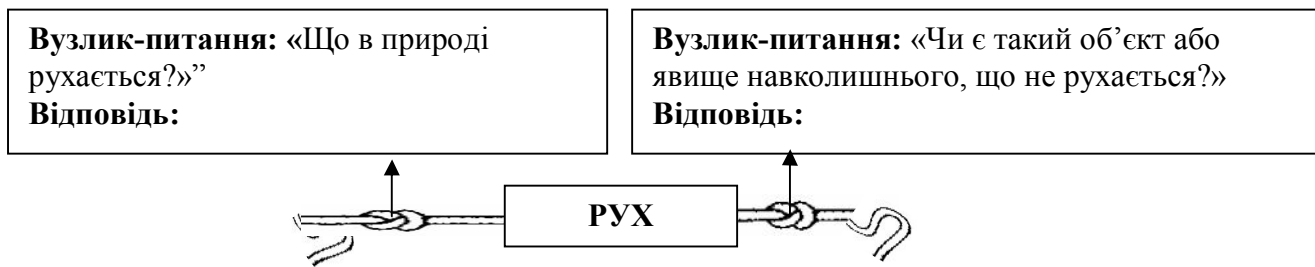

Рис. 3. Приклад графічного оформлення прийому “розв’яжи вузел” із ключовим словом «рух».

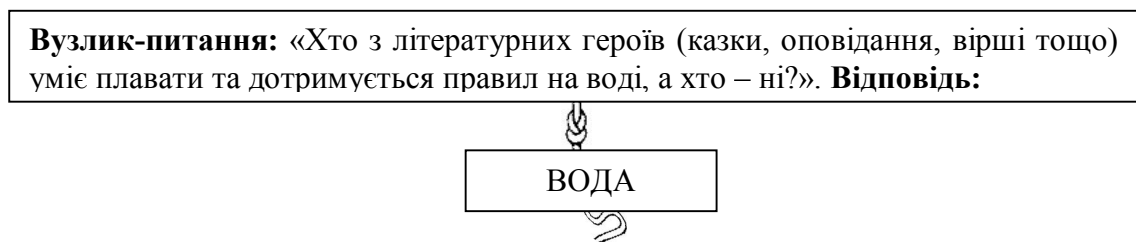

Рис. 4. Приклад графічного оформлення прийому “розв’яжи вузел” із ключовим словом «вода».

З метою формування у студентів практичних умінь і навичок збагачувати естетичний досвід молодших школярів у процесі фізичного виховання нами було запропоновано внести в зміст завдань педагогічної практики для майбутніх учителів початкових класів певні види роботи, зокрема:

- Виготовити графічну модель художньо-естетичного оформлення інтер’єру класу (назва стендів, куточків, їх наповнення, розміщення, кольорове вирішення) із використанням естетико-виховного потенціалу об’єктів і явищ навколишньої дійсності та інтеграції мистецтв. Запропонувати та запровадити певну систему роботи з учнями, використовуючи ці стенди, з метою урізноманітнення спектра естетичних уподобань та смаків дітей у галузі фізичної культури.
- Викласти власні міркування з проблеми збагачення ціннісної сфери учнів у процесі формування естетичного досвіду як педагогічний проект.
- На основі власних спостережень здійснити експертну оцінку результативності формування естетичного досвіду молодших школярів на уроках фізичної культури. Розробити план-конспект уроку із використанням міжпредметних зв’язків та естетико-виховних прийомів.

- Запропонувати можливі варіанти тем позакласних фізкультурно-оздоровчих заходів для молодших школярів із використанням творів мистецтва та естетичного потенціалу природи.
- Визначити методичні рекомендації вчителям початкових класів щодо використання естетичних елементів навколишнього природного середовища, в якому проходять заняття з фізичної культури.
- Спрогнозувати варіанти різних форм творчої роботи з молодшими школярами на основі інтеграції музичного мистецтва та фізичної культури з метою налаштування учнів на розширення меж використання набутого естетичного досвіду.
- Організувати виставку художньої творчості учнів, спрямовану на виявлення естетичного потенціалу фізичної культури на тему «Відкрий красу фізичної культури».
- Провести 25 – 30 уроків (включаючи всі предмети початкової школи); у моделюванні планів-конспектів використовувати прийоми з формування естетичного досвіду молодших школярів: милування красою олімпійського (національного, народного) виду спорту; мистецькі розвідки (дослідження естетичних уподобань відомих українських спортсменів (гімнастів, футболістів, легкоатлетів, баскетболістів тощо); розв'язи вузлик з фізичної культури тощо. У плані-конспекті описати ціль використання прийому естетико-виховної роботи; його алгоритм; засоби, необхідні для оптимальної взаємодії вчителя і учня; можливі труднощі в його реалізації.
- Змоделювати та провести 5 фізкультурно-оздоровчих заходів (дні фізкультурника, свята, дні здоров'я, змагання тощо). У плані-конспекті виховного заходу розписати алгоритми формування ціннісно-спонукального компонента естетичного досвіду дітей.
- Узяти участь у батьківських зборах із виступом на естетико-педагогічну тематику: «Мистецтво фізичного виховання у родині», «Взаємозв'язок естетичної та фізкультурно-оздоровчої діяльності сім'ї», «Фізична культура та світ прекрасного» тощо. Запропонувати батькам методичні рекомендації щодо

формування акумулятивного, ціннісно-спонукального та творчо-результативного компонентів естетичного досвіду учнів у процесі фізичного виховання.

- Підготовка та проведення фізкультхвилинки і пауз, шкільних перерв із використанням естетико-виховного потенціалу мистецтва та природи.
- Змодельовати та провести один із видів нестандартних уроків із фізичної культури, спрямованих на інтеграцію змісту різних предметів початкової освіти (музики, образотворчого мистецтва, читання, природознавства тощо).
- Розробити анкету (дослідницьку бесіду) й провести психолого-педагогічне дослідження з метою виявлення місця методу створення естетико-виховних ситуацій у системі роботи вчителів початкових класів на уроках фізичної культури. Узагальнити результати роботи в діаграмі.
- Запропонувати творчі завдання для молодших школярів на виявлення рівня сформованості вибраного компонента естетичного досвіду дитини. Провести відповідне діагностування. На основі результатів передбачити можливий варіант системи роботи та ін.

О.Курок наголошує, що підготовка фахівців фізичного виховання повинна бути орієнтована не тільки на створення освітнього простору, що забезпечує активне оволодіння знаннями і практичними навичками самостійного ефективного управління, а ще й на усвідомлення відповідальності за ухвалення рішень, пошук і впровадження у виховання оптимальних інноваційних рішень. Дослідник підкреслює, що цілісна система професійної підготовки майбутніх вихователів у сфері фізичного виховання дошкільників має бути спрямована на формування навчально-пізнавальної, психологічної, фізичної, комунікативної, інформативної, дослідницької компетенцій⁴.

Відповідно до специфіки вивчення навчальної дисципліни «Фізична культура з методикою викладання», окрім теоретичних засад (перший та другий змістові

⁴ Курок О. Методологічні основи компетентісно орієнтованого підходу в системі професійної підготовки вихователів до фізичного виховання дошкільників / О.Курок // Фізичне виховання в шк. – 2007. – № 3. – С. 52.

модулі), студенти також вивчають техніку виконання фізичних вправ. Зокрема, на лабораторному занятті «Методика розучування стройових, організовуючих вправ» (розділ «Гімнастика») майбутні учителі демонструють перешикування з однієї шеренги у три на місці, уступами; рух змійкою, пересування на зазначені орієнтири; виконання стройових команд «На місці кроком – руш», «Кроком – руш», «Клас – стій» тощо. На лабораторному занятті «Методика навчання учнів початкових класів спортивним іграм (футбол)» майбутні педагоги демонструють удари по м'ячу внутрішньою стороною стопи; удари після зупинки та ведення м'яча; зупинки підшоною м'яча, що котиться та опускається; ведення м'яча носком тощо.

Студенти також залучаються в проектну діяльність. Так, майбутні педагоги розробляють хід організації та проведення сюжетно-ігрового проекту з фізичної культури. Орієнтовні теми проектів: «Ми – рятувальний загін» (розділ програми «Плавання»); «Наш спортивний театр» («Гімнастика»); «Гаряча лижня та гострі ковзани» («Лижна (ковзанярська) підготовка»); «Лісові дива» («Туризм») та ін.

Таким чином, для вчителя школи I ступеня актуалізується перехід до дитиноцентризму (О.Савченко), який визначає своїм головним суб'єктом впливу дитину як унікальну, цілісну, самоцінну особистість із широкими можливостями для самоактуалізації. Відповідно до специфіки роботи вчителя початкових класів та сучасними запитами суспільства наразі відбувається активний пошук шляхів удосконалення підготовки студентів до фізичного виховання дітей.

На слушну думку С.Петренко, інтенсивний розвиток суспільного дошкільного виховання, особливе значення перших років життя дитини у формуванні особистості – все це зумовлює необхідність підготовки професійних педагогів, які зможуть кваліфіковано керувати складним процесом виховання дошкільників. Перебудова системи освіти пов'язана з підвищенням вимог до рівня теоретичної і практичної підготовки, до особистості вихователя дошкільного навчального закладу⁵. Для

⁵ Петренко С.А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Петренко Світлана Анатоліївна ; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2007. – С. 3.

майбутніх вихователів курс «Методика фізичного виховання дітей дошкільного віку» викладається в IV та V навчальних семестрах.

Орієнтовна структура залікового кредиту курсу включає п'ять змістових модулів: «Теоретичні засади курсу»; «Основи методики вдосконалення фізичних якостей в дошкільних навчальних закладах»; «Особливості методики навчання дітей рухів»; «Основні форми роботи з фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах»; «Організація фізичного виховання дітей дошкільного віку».

Зокрема, третій змістовий модуль включає такі теми: гімнастика в навчанні дітей фізичним вправам; методика навчання основим рухам; методика проведення з дітьми рухливих ігор, методика навчання дошкільників вправ спортивного характеру, методика навчання спортивним іграм. З майбутніми вихователями також використовуються представлені форми та прийоми роботи з урахуванням професійної діяльності в ДНЗ.

У Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” наголошується, що реалізація на практиці гуманістичної парадигми дошкільної освіти неможлива без педагогічної зрілості вихователя. Основними її складниками є професійна та особистісна зрілість. Професійна зрілість означає психолого-педагогічну підготовленість педагога, його методологічну та методичну грамотність, педагогічну майстерність та практичний досвід роботи з дітьми дошкільного віку. Особиста зрілість передбачає сформованість у вихователя визначеної світоглядної позиції, педагогічної рефлексії (здатності аналізувати себе самого, співвідносити думку про себе з очікуваннями інших), потреби у самовдосконаленні⁶.

На думку науковців (Г.Беленька, Е.Вільчковський, Н.Гавриш, Н.Денисенко, О.Кононко, Н.Кудикіна, Т.Піроженко, З.Плохій, Т.Поніманська, Г.Тарасенко, Л.Якіменко тощо), набуття студентами професійної зрілості, особистісної та соціальної компетентності буде ефективно відбуватись за умов використання активних форм, методів та прийомів підготовки у вузі.

⁶ Базова програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. – 3-те вид., випр. – К. : Світич, 2009. – С. 288-291.

Таким чином, починаючи з першого змістового модуля відбувається орієнтація студентів на роботу з дітьми дошкільного віку. Так, на практичних заняттях «Принципи фізичного виховання дітей дошкільного віку», «Методи фізичного виховання дошкільників» майбутнім педагогам пропонуються для аналізу відеофрагменти занять фізичною культурою в ДНЗ. Як із майбутніми вихователями, так і з майбутніми вчителями початкових класів використовується прийом «збагачення портфоліо фізкультурхвилинок». На кожне практичне заняття, окрім інших завдань, передбачено обов'язкове вивчення студентами двох фізкультурхвилинок.

Традиційним стало проведення на початку практичного або лабораторного занять термінологічного ланцюжка на визначення основних понять із теми. Також студентам пропонуються «сирні тексти» з «дірками» (пропущеними словами або частинами), як-от: «Існує закономірність у розвитку швидкості навчання рухів – чим більше вміє дитина виконувати вправ, тим Удосконалення спритності стане ефективнішим, якщо процес навчання буде Будь-які вправи розвивають спритність, проте по мірі оволодіння технікою цієї вправи вплив на розвиток спритності ... , тому в практиці необхідно постійно ... » (практичне заняття «Методика вдосконалення спритності»).

Перебудова системи освіти пов'язана з підвищенням вимог до рівня науково-теоретичної і професійно-педагогічної підготовки, до особистості вихователів дошкільних навчальних закладів та учителів початкових класів. Ці вимоги особливо актуальні сьогодні, коли першочерговим завданням педагогів є зміцнення здоров'я дітей, забезпечення їх фізичної працездатності, формування необхідних основних рухових умінь і навичок. Набуття студентами професійної зрілості, особистісної та соціальної компетентності буде ефективно відбуватись за умов використання активних форм, методів та прийомів підготовки у вузі.